

Čo majú a budú mať (?) z digitalizácie kultúrne inštitúcie na Slovensku

Praha, Národní muzeum

12. november 2014

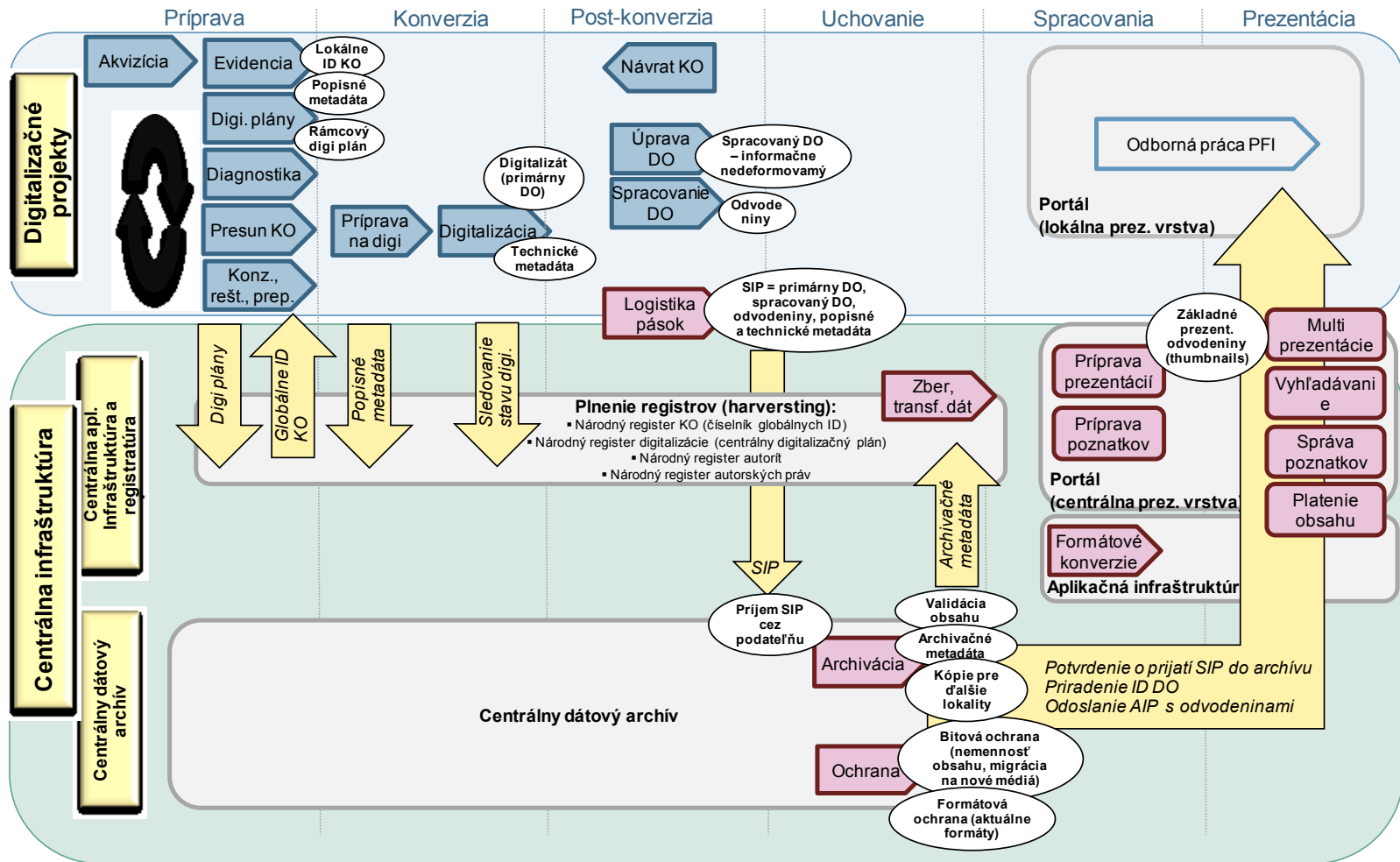
Richard Hrabčák, Projektový manažér CAIR

Národné osvetové centrum

richard.hrabcak@nocka.sk

+421-918-716 072

Digitalizácia zložito



➡ Aktivity PFI

➡ Aktivity centrálnej infraštruktúry

➡ Funkcionalita Národného portálu poskytovaná širokej verejnosti

Čo je digitalizácia

- **Vytvorenie** digitálnej reprezentácie kultúrnych objektov a ich **spracovanie**, vrátane metadát
- **Dlhodobé uchovanie** výsledkov
- **Sprístupnenie** kultúrneho dedičstva v digitálnej podobe

Projekty digitalizácie na Slovensku

- **Vytvorenie a spracovanie digitálnej reprezentácie kultúrnych objektov**
 - Digitálna knižnica a archív – realizátor SNK, partner SNA
 - Digitálna galéria – realizátor SNG
 - Digitálne múzeum – realizátor Múzeum SNP
 - Digitálna audiovizia – realizátor SFÚ, partner RTVS
 - Digitálny pamiatkový fond – realizátor Pamiatkový úrad
 - Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry - Štátna vedecká knižnica v Prešove
 - Dopytové projekty (TASR, Vojenský historický ústav, Kancelária ústavného súdu, Štátny geologický ústav Dionýza Štúra, Samosprávne kraje - Trnavský, Prešovský a Nitriansky)
- **Dlhodobé uchovanie výsledkov**
 - Centrálny dátový archív (CDA) – realizátor Univerzitná knižnica BA
- **Sprístupnenie kultúrneho dedičstva v digitálnej podobe**
 - CAIR a HIS – realizátor NOC , priami aj nepriami partneri - všetky PFI realizujúce národné aj dopytové projekty

Hlavné obavy a výhrady PFI vo vzťahu k digitalizácii

- Centrálna infraštruktúra nahradí naše lokálne systémy
- Naše dáta odovzdáme do nejakej inej inštitúcie a stratíme nad nimi kontrolu
- Ak dáme obsah na centrálny portál, nikto sa nepozrie na našu stránku a ľudia prestanú chodiť do „kamenných“ priestorov
- Ak dáme všetky dáta na internet, už nebude nikto potrebovať služby našich odborníkov

O čom sú projekty CAIR a HIS

- **CAIR – Centrálna Aplikačná Infraštruktúra a Registratúra**
 - Registre (NRKO, NRA, NRD, NRAP) a agregátor (aj e-born obsah)
 - Portál = prezentácia objektov a elektronické služby pre verejnosť a PFI – www.slovakiana.sk
 - Centrum autorských práv
 - Integrácia s projektom CDA
- **HIS – Harmonizácia Informačných Systémov**
 - Cieľ - dostať zapojené PFI na jednotnú úroveň vybavenosti IT infraštruktúrou pre účely prepojenia s centrálnou infraštruktúrou
 - Výstupy
 - dodanie hardvéru a softvéru a uvedenie infraštruktúry do prevádzky
 - Úprava súčasných IS PFI pre účely ich integrácie, harvestovania
 - Dodanie modulu pre vytváranie a expedíciu SIP
 - Vytvorenie modulu pre riadenie inštitucionálnych vzťahov
 - riadená metodika pre projekty digitalizácie pre riešiteľov národných a dopytových projektov, riadiace a kontrolné orgány
- Projekty **CAIR, HIS a CDA** tvoria **centrálnu infraštruktúru** pre digitalizáciu kultúrneho dedičstva

Základné odkazy o projektoch CI pre PFI

- Vytvárame **centrálnu infraštruktúru s funkcionalitou pre normálne fungovanie digitalizácie a pripravenú aj pre e-born objekty**, ktorá bude plne dostupná **PO** skončení projektov, t.z. od cca júna 2015 – nie je to jednorázový systém počas behu projektov PO2
- Jeden z hlavných ukazovateľov celej prioritnej osi je **počet zverejnených/sprístupnených objektov** – je ukazovateľ projektu CAIR – **zodpovednosť** zaň je ale **spoločná** – nie sme nezávislé projekty
 - Ukazovateľ je nastavený na **minimálne 30%** zverejnených/sprístupnených objektov **za všetky**, nie len za niektoré **sektory**
- Vytvárame centrálny **register VŠETKÝCH kultúrnych objektov** - nie len vstupujúcich do digitalizácie
- Pre PFI sú **CAIR** a **HIS** spolu s **CDA služby CENTRÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY** kam ukladajú príslušný obsah a využívajú ich služby
- **Centrálna infraštruktúra je SLUŽBA pre PFI** - nie náhrada ich systémov
- Nechceme len brať (informácie o objektoch a prezentačné deriváty), ale budeme aj dávať (služby)

PRÍNOSY PROJEKTOV DIGITALIZÁCIE PRE CIEĽOVÉ SKUPINY POUŽÍVATEĽOV

Pre koho sú určené projekty CAIR a HIS a čo sú ich výstupy

- **Cieľové skupiny**
 - Odborná verejnosť (najmä v PFI)
 - Autori
 - Široká verejnosť
 - Komerčný sektor
 - Ostatné organizácie štátnej a verejnej správy
- **Výstupy projektov**
 - Digitálne objekty
 - Kategórie – text (knihy), 2D, 3D, audio, video
 - Služby
 - registre, metodiky, ecommerce, interaktívne služby pre jednotlivé cieľové skupiny (dostupné najmä cez výstupy projektu CAIR), centrum pre autorské práva
 - Informácia o službách špičkovy vybavených pracoviská pre digitalizáciu rôznych typov objektov vrátane metodiky pre ďalšiu digitalizáciu

Čo z toho budú mať cieľové skupiny

- **Odborná verejnosť (najmä v PFI)**
 - Centrálne synchronizovanú evidenciu všetkých KO a DO, službu národného registra autorít
 - Platformu pre poskytovanie služieb (aj platených) a spoluprácu – verejnosti, komerčnému sektoru, ostatným PFI a iným štátnym organizáciám
 - Prezentovanie sa rádovo širšej skupine zákazníkov inovatívnejšími formami
 - Softvér pre katalogizáciu, prístupňovanie obsahu ako centrálnu službu (ak nemajú/nechcú vlastný)
 - Metodiky a pomoc pre činnosť PFI aj z pohľadu autorskoprávnej ochrany objektov, vrátane registra AP
- **Autori**
 - Centrálny register – databáza autorov a ich diel
 - Platformu pre činnosti spojené s vykonávaním autorských práv – evidencia, prístupňovanie, distribučný kanál
- **Ostatné organizácie štátnej a verejnej správy**
 - Prístup k obsahu, ktorý môžu využívať pri výkone svojich služieb (napríklad pre digitálne vzdelávanie na školách, propagácia v oblasti cestovného ruchu,)

Čo z toho budú mať cieľové skupiny

- **Široká verejnosť**
 - Čo najviac interaktívny obsah dostupný cez v súčasnosti najviac využívané distribučné kanály pre jednotlivé typy digitálnych objektov
 - Multisektorový prehľad a vyhľadávanie
 - Možnosť zapájať sa do procesu aktualizácie existujúcich a tvorby nových KO a DO
 - Možnosť dostať sa aj k autorsky chránenému obsahu
 - „Digitálna“ generácia si nájde potrebné informácie pred návštevou „analogového“ sveta
- **Komerčný sektor**
 - Prístup k obsahu (pri zohľadnení autorských práv), na ktorom môžu ďalej poskytovať svoje služby

PORTÁL SLOVAKIANA.SK

Portál Slovakiana.sk

Čo najmenej možných ciest pri prvej návšteve

Sprostredkovanie zážitku

Prístup Nájdi - Objav – Vytvor

Otvorené dáta

Aktualizovaný obsah a interaktívne služby

Ukážky

- Vzhľadom na pracovnu verziu vystupov aktualny stav vizualu na vyziadanie

SPOLUPRÁCA S PFI

Pracovné skupiny

- Pracovná skupina pre interoperabilitu
 - Cieľ – technická a sémantická interoperabilita v rezorte
 - Členovia – najmä odborní garanti NP
- Pracovná skupina pre registre a authority
 - Cieľ – schvaľovanie procesných metodík a obsahové napĺňanie
 - Členovia – zástupcovia PFI za správu autorít (na úrovni sektorového agregátora)
- Pracovná skupina pre autorské práva
 - Cieľ – schvaľovanie metodík a koordinácia
 - Členovia – zástupcovia PFI a MKSR pre autorské práva
- Iné
 - PS pre digitalizáciu – nahradené workshopmi, organizované PFI realizujúce NP v priestoroch digitalizačných centier

Manažér kvality metadát v PFI

- **Hlavné úlohy**
 - je riadiacou zložkou celej agendy kurátorov v danej inštitúcii
 - zodpovedá za nastavenie kvality dát a interné audity kvality dát
 - ovláda štandardy a normy digitalizácie, kategorizácie, archivácie
 - riadi a zastrešuje spoluprácu s partnerskými organizáciami (CAIR, Europeana)
- **Kľúčové kompetencie v rámci organizácie**
 - navrhovať a riadiť organizačné zmeny, určovať priority pri spracovaní a sprístupňovaní obsahu v súčasnosti aj v budúcnosti
 - zadávať úlohy odborným sekciám
 - rozhodovať o využití prideleného rozpočtu a jeho skladbe
- **Odborník s riadiacimi schopnosťami**
 - Riadi zložky organizácie zodpovedné za katalogizáciu, digitalizáciu, autorskoprávnu ochranu vo vzťahu k obsahu dát, ktoré tieto zložky vytvárajú, komunikuje a dojednáva organizačno-procesnú spoluprácu všetkých zložiek

Registre a Europeana

- Europeana preferuje dodávanie dát na báze národných agregátorov, túto úlohu bude plniť projekt CAIR resp. platforma Slovakiana.sk
- Jednotlivé inštitúcie zostanú v roli data providers
- Zjednotenie a zjednodušenie komunikácie a nutných technických a organizačných požiadavaviek voči Europeana
- Do Europeana bude CAIR dodávať len kvalitné dáta (rozsah si individuálne určí každá PFI), pri metadátach s CC0 licenciou

**JE DIGITALIZÁCIA NA NIEČO
DOBRÁ?**

Čo sme sa naučili

- Dôležití sú ľudia, ak sa postaráte o ich trvalý odborný rast, zlepšíte renomé inštitúcie
- Centralizovaných služieb sa netreba báť, nenahrádzajú, ale slúžia
- Dodávaný obsah musí mať svojho pána zodpovedného za kvantitu, ale najmä za kvalitu
- Neodkladajme napĺňanie informácií o objektoch na „potom“
- S autormi a ich zástupcami sa dá dohodnúť na sprístupňovaní obsahu
- Každému partnerovi za dodaný obsah treba na oplátku poskytnúť aj prínosné služby (odborné aj financie prinášajúce)
- Odborníci z rôznych inštitúcií sa kolektívne vedia dohodnúť a spolupracovať
- Na projekty digitalizácie sa treba pozerať ako na program, ktorý musí mať svojho „sponzora“ na centrálnej úrovni, ktorý riadi a aktívne dohliada
- Na prezentáciu obsahu treba použiť všetky dostupné platformy a dodávať na ne obsahovo kvalitný a zaujímavo popísaný obsah
- Digitálny obsah môže prinášať ďalšie finančné zdroje

Ako na to...

- **Urobiť** aj **menšie** a **postupné kroky** vedúce k využívaniu nových služieb a foriem prezentovania kultúrneho dedičstva
- **Vysvetľovať prínosy** a **možnosti** vyplývajúce z digitalizácie v okruhu svojich známych, kolegov a zákazníkov, vžiť sa do ich pohľadu na digitalizáciu a čo by od nej očakávali
- **Vyskúšať** si **funkcionalitu** a **možnosti** na **menšom množstve** objektov a **ukázať, že sa to dá** (a nie, že sa to nedá, lebo ...)